

Archeologienota: De aanleg van een nieuw recyclagepark aan de industrieweg te Peer

Lawrence Dings

2. Programma van maatregelen

2.1 Gemotiveerd advies

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (projectcode: 2018D93) blijkt verder archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem nodig, omdat onvoldoende informatie is gegenereerd om een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen.

Op basis van de resultaten van het uitgevoerde bureauonderzoek werd immers duidelijk dat er archeologische waarden in de vorm van artefacten- en sporensites uit alle mogelijke perioden vanaf de steentijd tot en met de Tweede Wereldoorlog kunnen voorkomen in de ondergrond van het volledige projectgebied (**ca. 1,03 ha**).

Momenteel is verder archeologisch vooronderzoek echter niet mogelijk ten gevolge van de aanwezigheid van wegverhardingen en een woonhuis. Na het verwijderen van de wegverhardingen, het woonhuis en eventuele niet-behoudenswaardige bomen kan verder veldwerk worden uitgevoerd. Aldus werd een programma van maatregelen voor een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem opgesteld.

2.2 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met/zonder ingreep in de bodem

2.2.1 Administratieve gegevens

Actoren	Studiebureau Archeologie	OE/ERK/Archeoloog/2015/00002 (bedrijf)
	Nick Van Liefferinge	OE/ERK/Archeoloog/2016/00111 (erkend archeoloog)
	Lawrence Dings	Auteur
Locatie	Provincie	Limburg
	Gemeente	Peer
	Deelgemeente	Peer
	Adres	Industrieweg
Kadastrale gegevens		Stad Peer, 1 ^e afd., Sectie A, nr. 893B, 593T, 893A, 592G
Oppervlakte		ca. 1,03 ha
Bounding Box	Punt 1	X 225662, Y 203717
	Punt 2	X 225768, Y 203845
Kadasterplan		Fig. 1.2

2.2.2 Aanleiding van het vooronderzoek

Op het terrein zal een nieuw recyclagepark worden gebouwd. De meest structurele bodemingreep betreft de aanleg van een centrale containerkuip met een oppervlakte van ca. 1670 m². De basis van de fundering wordt aangelegd op een diepte van ca. 2,5 m onder het maaiveldniveau.

Rondom de containerkuip komt een wegtracé (basis wegkoffer op ca. 50 cm onder het maaiveld) met bijbehorende (afvalwater)riolering (buis op ca. 2 m onder het maaiveld), een hemelwaterput en inspectieput (12,6 m², diepte: 3,1 m). Voorts worden nog twee weegbrugcomplexen en bovengrondse afvalcontainers voorzien. Rondom het geheel wordt een groenbuffer en een buffergracht (ca. 1,50 m diep) aangelegd.

Bovenstaande werken zullen een structurele impact hebben op eventueel bewaarde archeologische resten in de ondergrond. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem is noodzakelijk om de aanwezigheid van dergelijke waarden te checken.

2.2.3 Resultaten bureauonderzoek

Historisch kaartenmateriaal en luchtfoto's tonen aan dat er tot de tweede helft van de 20ste eeuw geen bodemingrepen werden uitgevoerd op het terrein. Het projectgebied situeerde zich steeds in een landelijk, agrarisch gebied. Er zal dus sprake zijn van een aangeploegde bovengrond (Ap-horizont) waarin een deel van de oorspronkelijke horizontsequentie van de paleobodem is opgenomen. Onder de ploeglaag kunnen wel nog archeologische waarden *in situ* bewaard zijn gebleven, in de vorm van bodemsporen en/of artefactenconcentraties uit de (pre)historische periode. Er zijn echter geen specifieke elementen (o.a. een goed bewaarde, al dan niet begraven paleobodem in een gradiëntzone van het paleolandschap⁷) die noodzakelijk zijn voor de aanwezigheid van ruimtelijk goed bewaarde artefactenvindplaatsen van jager-verzamelaars (paleolithicum en mesolithicum). Vindplaatsen uit deze periode ontbreken overigens in de archeologische literatuur voor wat betreft de omgeving van het projectgebied. Een hoger potentieel voor dergelijke vindplaatsen kan worden verwacht langs de randen van beekvalleien (*in casu* de Dommel en de Peerderloop), waar de impact van landbouwactiviteiten eerder beperkt is en archeologisch relevante bodemhorizonten zijn afgedekt door alluvium/colluvium.

De laatste decennia werden op het terrein graafwerkzaamheden uitgevoerd in functie van de aanleg van het recyclagepark (westelijk deel van het terrein) en de bouw van een woonhuis (oostelijk deel van het terrein). Verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem is noodzakelijk om te checken wat de impact was van deze bodemingrepen op het bodemarchief. Pas na dit veldwerk kan een meer accurate archeologische verwachting worden opgesteld.

⁷ Bijvoorbeeld droge gronden in de onmiddellijke omgeving van een beek/rivierloop of ven.

2.2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

De doelstelling van dit uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem betreft het formuleren van uitspraken omtrent de aan- of afwezigheid van één of meerdere archeologische vindplaatsen en het potentieel op archeologische kennisvermeerdering.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- In hoeverre is de bodemopbouw - zoals weergegeven op de bodemkaart - recent⁸ verstoord?
- Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het projectgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd?
- Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische sporen?
- Is verder archeologisch onderzoek nodig?

2.2.5 Onderzoeksmethode

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?

2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein?

3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief om de methode toe te passen op het terrein?

4° is het NOODZAKELIJK om deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?

In eerste instantie wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuun	Motivering
Landschappelijk booronderzoek	Nee	Het is niet zinvol of nuttig om een verkenning van de lithostratigrafische opbouw van het terrein uit te voeren door middel van een landschappelijk booronderzoek. Aan de hand van machinaal aangelegde profielputten (voorafgaand aan de aanleg van proefsleuven) wordt nagegaan in hoeverre de bodemopbouw - zoals weergegeven op de bodemkaart - is verstoord ter hoogte van de verhardingen op het terrein. Het is bijgevolg niet efficiënt, niet zinvol en wellicht onmogelijk om een landschappelijk bodemonderzoek uit te voeren met behulp van manuele boringen (kosten-baten argument).
Controle profielputten (machinale uitvoering)	Ja	Aan de hand van machinaal aangelegde controle profielputten (voorafgaand aan de aanleg van proefsleuven) wordt nagegaan in hoeverre de bodemopbouw - zoals weergegeven op de bodemkaart - is verstoord ter hoogte van de verhardingen op het terrein.
Geofysisch onderzoek	Nee	Het is niet nuttig om deze methode toe te passen. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens met betrekking tot de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Deze methode is vooral nuttig op terreinen waar ondergrondse lineaire bodemsporen en

⁸ Hiermee wordt de periode na de Tweede Wereldoorlog bedoeld.

		(muurwerk)constructies met hoge graad van zekerheid worden verwacht op basis van het bureauonderzoek, wat hier niet het geval is.
Veldkartering	Nee	Het is enkel nuttig om een veldkartering uit te voeren op een terrein dat doelbewust hiervoor vlakdekkend toegankelijk is gemaakt (ploegen en laten beregenen). Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem (proefsleuven) zal de aard van de eventueel aanwezige archeologische waarden meer accuraat vatten.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Nee	Er zijn echter geen specifieke elementen (o.a. een goed bewaarde, al dan niet begraven paleobodem in een gradiëntzone van het paleolandschap) die noodzakelijk zijn voor de aanwezigheid van ruimtelijk goed bewaarde artefactenvindplaatsen van jager-verzamelaars (paleolithicum en mesolithicum). Vindplaatsen uit deze periode ontbreken overigens in de archeologische literatuur voor wat betreft de omgeving van het projectgebied. Een hoger potentieel voor dergelijke goed bewaarde vindplaatsen kan worden verwacht langs de randen van beekvalleien (<i>in casu</i> de Dommel en de Peerderloop), waar de impact van landbouwactiviteiten eerder beperkt is en archeologisch relevante bodemhorizonten zijn afgedekt door alluvium/colluvium.
Waarderend archeologisch booronderzoek		
Proefputten in functie van steentijd artefactensites		
Proefsleuven en/of proefputten	Ja	Het is mogelijk om deze methode toe te passen op het terrein. Een proefsleuvenonderzoek laat toe inzicht te krijgen in de verstoringsgraad van het bodemarchief en de bewaringstoestand van de aanwezige archeologische waarden. De resultaten van het onderzoek kunnen een antwoord verschaffen op de volgende onderzoeksvragen: - <i>Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?</i> - <i>In hoeverre is de bodemopbouw - zoals weergegeven op de bodemkaart - recent⁹ verstoord?</i> - <i>Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het projectgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd?</i> - <i>Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische sporen?</i>

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk *assessment* zijn beantwoord.

⁹ Hiermee wordt de periode na de Tweede Wereldoorlog bedoeld.

2.2.6 Onderzoekstechnieken

Controle profielputten (machinale uitvoering) en proefsleuvenonderzoek

Voor wat betreft de voorwaarden bij de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek is hoofdstuk 8.6 van de Code van Goede Praktijk van toepassing.

Het areaal dat in aanmerking komt voor verder onderzoek bedraagt ca. 1,03 ha. Een deel van dit terrein wordt ingenomen door verhardingen en een woonhuis die voorafgaand aan het veldwerk zullen worden verwijderd. In deze zone dienen verspreid over het areaal van de voormalige verhardingen en het gesloopte woonhuis controle profielputten te worden aangelegd met de graafmachine. In het geval er geen structurele verstoring van de ondergrond (en dus het archeologisch relevant niveau) wordt vastgesteld en geregistreerd (fotografische opnames), dan dient ook deze zone te worden onderzocht door middel van een uitbreiding van de proefsleuven (fig. 2.2).

Er worden parallelle raaien van ononderbroken proefsleuven aangelegd met een maximale tussenafstand van 15 m ten opzichte van elkaar, gerekend vanuit de centrale lengte-as van de sleuven. De proefsleuven hebben een breedte van 2 m en worden haaks op de aanwezige reliëfgradiënt (van ZW naar NO) aangelegd om de relatie tussen de lithostratigrafische opbouw van de ondergrond en het reliëf zo accuraat mogelijk te vatten. De locatie van eventuele kijkvensters wordt tijdens het veldwerk bepaald door de veldwerkleider. De omvang en locatie van de kijkvensters staat in functie tot de densiteit en aard van de aanwezige bodemsporen. Door middel van proefsleuven en kijkvensters dient minstens 12,5% van het onderzoeksareaal te worden onderzocht.

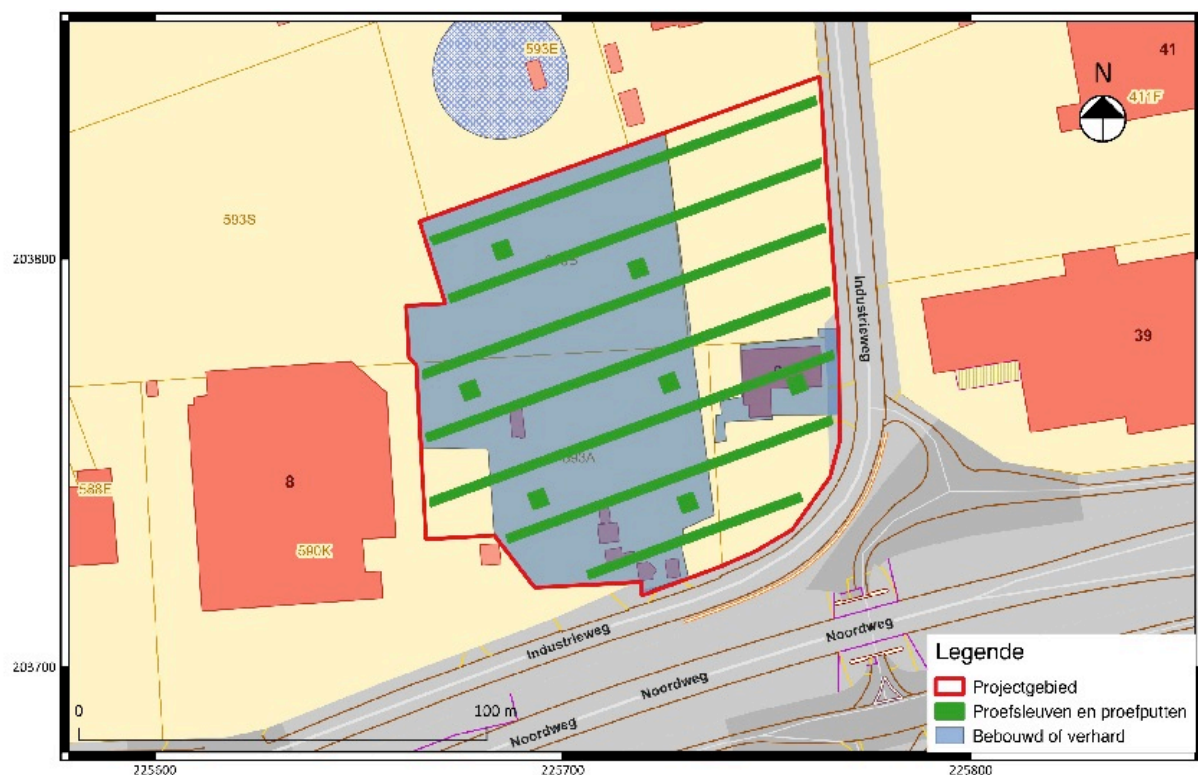

Fig. 2.2: Het plan van de proefsleuven en de controle profielputten.

2.2.7 Noodzakelijke maatregelen voor de bescherming van archeologisch erfgoed

Voorafgaand het archeologisch veldwerk dienen:

- de aanwezige gebouwen dienen te worden gesloopt tot op maaiveldniveau.
- de aanwezige wegverhardingen dienen verwijderd te worden.
- eventuele niet-behoudenswaardige bomen te worden gerooid zonder ontstronking.

Tijdens het archeologisch veldwerk worden de gebouwfunderingen en boomstronken machinaal verwijderd. Deze ingrepen vinden plaats onder begeleiding van de archeoloog.

2.2.8 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien.

2.2.9 Timing veldwerk

De individuele onderzoekstechnieken van het vooronderzoek kunnen pas worden uitgevoerd na het slopen van de desbetreffende gebouwen en het verwijderen van de wegverhardingen.